



ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 3 października 2023 r.

Pozycja 259

POSTANOWIENIE

z dnia 20 lipca 2022 r.

Sygn. akt Ts 90/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Wojciech Sych,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej spółki [...] Sp. z o.o. z siedzibą w S. o zbadanie zgodności:

- 1) art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (Dz. U. z 2021 r. poz. 210, ze zm.) „w zakresie, w jakim przepis ten, w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela albo na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego [Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.], obciąża Wierzyciela opłatą stosunkową w wysokości 5% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania”, z art. 64 ust. 1 i 2, art. 31 ust. 3, art. 32 oraz art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) art. 48 ust. 3 ustawy o kosztach komorniczych w zakresie, w jakim stanowi, „iż dłużnik może złożyć wniosek o obniżenie opłaty egzekucyjnej za egzekucję świadczeń pieniężnych, jeżeli przemawiają za tym szczególne okoliczności odnoszące się do nakładu pracy komornika lub sytuacji majątkowej dłużnika oraz wysokości jego dochodów, a w przypadku, o którym mowa w art. 29 albo art. 30 [ustawy o kosztach komorniczych], wniosek o obniżenie opłaty egzekucyjnej może złożyć wierzyciel, oraz (...) że do wniosku, o którym mowa w [art. 48] ust. 1 [ustawy o kosztach komorniczych] (...), stosuje się odpowiednio przepisy art. 767, 767²-767⁴ kodeksu postępowania cywilnego”, z art. 176 ust. 1 i 2, art. 78, art. 45 ust. 1, art. 32, art. 2 oraz art. 7 Konstytucji,

postanawia:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej, wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 12 marca 2021 r. (data nadania), spółka [...] Sp. z o.o. z siedzibą w S. (dalej: skarżąca) – reprezentowana przez pełnomocnika z wyboru – wystąpiła z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego:

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w G. (dalej: komornik) w wezwaniu do uiszczenia zaliczki na wydatki z 17 grudnia 2019 r. (sygn. akt [...]), doręczonym pełnomocnikowi skarżącej 2 stycznia 2020 r., na podstawie art. 5, art. 6 i art. 7 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2363, ze zm.; dalej: u.k.k.) wezwał skarżącą (mającą status wierzyciela) do uiszczenia zaliczki na wydatki związane z wszczęciem egzekucji z nieruchomości dłużnika w łącznej kwocie 1760,50 zł w terminie siedmiu dni pod rygorem odmowy dokonania zawnioskowanej czynności.

Skarżąca nie wykonała powyższego wezwania ani nie złożyła skargi na tę czynność komornika.

Postanowieniem z 13 października 2020 r. (sygn. akt [...]) komornik:

- stwierdził, na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575, ze zm.; dalej: k.p.c.), umorzenie postępowania egzekucyjnego z mocy prawa (punkt 1);

- ustalił, na podstawie art. 39 ust. 2 pkt 8 u.k.k., koszty wszczęcia postępowania egzekucyjnego w wysokości 24,20 zł i w całości obciążył nimi skarżącą, orzekając o obowiązku ich zwrotu przez dłużnika na rzecz skarżącej (punkt 2);

- obciążył skarżącą opłatą w wysokości 12 056,00 zł i wezwał ją do zapłaty kwoty 12 080,20 zł w terminie siedmiu dni pod rygorem wyegzekwowania tej kwoty (punkt 3);

- zwrócił skarżącej tytuł wykonawczy po uprawomocnieniu się tego postanowienia oraz uiszczeniu przez skarżącą opłaty, o której mowa w punkcie 3 (punkt 4).

Skarżąca zaskarżyła powyższe postanowienie w zakresie punktu 1, zarzucając komornikowi obrazę art. 824 § 1 pkt 4 i art. 827 k.p.c., oraz wniosła o uchylenie tego postanowienia w całości, a w razie nieuwzględnienia tego wniosku – o obniżenie wysokości opłaty w punkcie 3 postanowienia do kwoty 4 026,73 zł.

Sąd Rejonowy w G., postanowieniem z 15 grudnia 2020 r. (sygn. akt [...]), oddalił skargę na postanowienie komornika z 13 października 2020 r. (punkt I sentencji) oraz oddalił wniosek o obniżenie opłaty egzekucyjnej (punkt II sentencji). W ocenie tego sądu czynności komornika w sprawie skarżącej były prawidłowe, gdyż żaden przepis prawa nie nakłada na komornika sądowego obowiązku wydania odrębnego postanowienia o odmowie podjęcia zawnioskowanej czynności w razie nieuiszczenia przez wierzyciela zaliczki na wydatki komornicze w określonym przez komornika terminie.

Na powyższe orzeczenie skarżąca wniosła zażalenie, w którym:

- zarzuciła sądowi pierwszej instancji naruszenie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. w związku z art. 40 i art. 40a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2018 r. poz. 1309, ze zm.), art. 827 § 1 oraz art. 759 § 2 k.p.c., a także – ewentualnie – art. 48 ust. 1 u.k.k.;

- wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i dalsze prowadzenie przez organ egzekucyjny postępowania egzekucyjnego o sygn. akt kom. [...], a w przypadku nieuchylenia orzeczenia sądu – o uchylenie punktu 2 postanowienia komornika z 13 października 2020 r. oraz o obniżenie opłaty egzekucyjnej wskazanej w punkcie 3 postanowienia komornika do kwoty 4 026,73 zł.

Postanowieniem z 3 lutego 2021 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy w G. oddalił zażalenie.

2. Zdaniem skarżącej art. 29 ust. 1 u.k.k. narusza konstytucyjne „prawo do ochrony praw majątkowych, zasadę równości, zasadę ograniczenia wolności oraz zasadę demokratycznego państwa prawa” (s. 1 skargi), zaś art. 48 ust. 3 u.k.k. jest niezgodny z zasadą dwuinstancyjności postępowania sądowego i prawem do sądu (s. 12 skargi), zasadą demokratycznego państwa prawnego, zasadą przyzwoitej legislacji i zasadą legalizmu (s. 15 skargi). Ponadto skarżąca podniosła „wadliwą” redakcję przepisów art. 767⁴ § 1¹ i 2 k.p.c.

3. Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 14 maja 2021 r. (którego odpis został doręczony pełnomocnikowi skarżącej 24 maja 2021 r.) skarżąca – na podstawie art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) – została wezwana do usunięcia braku formalnego skargi konstytucyjnej przez doręczenie pełnomocnictwa szczególnego uprawniającego do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej oraz reprezentowania skarżącej przed Trybunałem Konstytucyjnym w odniesieniu do sprawy, w związku z którą złożona została skarga konstytucyjna (wraz z czterema kopiami).

Skarżąca wykonała powyższe zarządzenie, składając wraz z pismem procesowym wniesionym do Trybunału 28 maja 2021 r. (data nadania) pięć egzemplarzy poświadczonych za zgodność z oryginałem kopii pełnomocnictwa szczególnego.

4. Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 13 lipca 2021 r. (którego odpis został doręczony pełnomocnikowi skarżącej 20 lipca 2021 r.) skarżąca – na podstawie art. 61 ust. 3 u.o.t.p.TK – została wezwana do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez:

1) wyjaśnienie, czy po otrzymaniu przez pełnomocnika skarżącej odpisu sentencji postanowienia Sądu Rejonowego w G. z 3 lutego 2021 r. (sygn. akt [...]) został złożony w trybie art. 387 § 1 zdanie drugie k.p.c. wniosek o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia pisemnego tego orzeczenia;

2) w razie pozytywnej odpowiedzi na pytanie zawarte w punkcie 1:

a) nadesłanie pięciu poświadczonych za zgodność z oryginałem kopii wskazanego orzeczenia wraz z uzasadnieniem,

b) udokumentowanie daty doręczenia odpisu wskazanego orzeczenia wraz z uzasadnieniem;

3) przedstawienie powodów, dlaczego skarżąca nie wykonała w przepisany terminie wezwania komornika z 17 grudnia 2019 r. (sygn. akt [...]);

4) poinformowanie, czy skarżąca wniosła na czynność komornika, o której mowa w punkcie 3, skargę do właściwego sądu rejonowego;

5) w razie negatywnej odpowiedzi na pytanie zawarte w punkcie 4 przedstawienie powodów tej decyzji;

6) wyjaśnienie – w związku z treścią s. 15-16 uzasadnienia skargi konstytucyjnej – czy przedmiotem zaskarżenia w niniejszej sprawie uczyniono również art. 767⁴ § 1¹ i 2 k.p.c.

We wniesionym do Trybunału 27 lipca 2021 r. (data nadania) piśmie procesowym skarżąca:

– w odpowiedzi na punkty 1 i 2 poinformowała, że nie złożyła wniosku o sporządzenie i doręczenie jej uzasadnienia orzeczenia;

– co do punktu 3 stwierdziła, że „rozważała dalsze czynności zmierzające do ustalenia majątku Dłużnika, np. zawnioskowanie do komornika sądowego o zwrócenie się do starostw powiatowych w województwie zachodniopomorskim z pytaniem o wskazanie czy Skarb Państwa, w ramach przepisów ustawy o przepisach wprowadzających ustawę o KRS przejął mienie pozostałe po [dłużniku] (...)”, a także, iż „oczekiwała od organu egzekucyjnego postanowienia, w którym to organ odmówi dokonania zawnioskowanych czynności” (s. 2 pisma procesowego);

– w odniesieniu do punktów 4 i 5 podała, że nie wniosła skargi na wezwanie komornika z 17 grudnia 2019 r., albowiem w jej ocenie „omawiana czynność komornika nie zawierała naruszeń” (s. 2 pisma procesowego);

– odnośnie do punktu 6 wyjaśniła, że wskazane przepisy k.p.c. nie zostały przez nią zaskarżone.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał bada, czy odpowiada ona określonym przez prawo wymogom.

2. Przedmiotem kontroli w niniejszej sprawie uczyniono dwa przepisy ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (Dz. U. z 2021 r. poz. 210, ze zm.; dalej: u.k.k.). Mają one następujące brzmienie:

– art. 29 ust. 1:

„W razie umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela albo na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, wierzyciela obciąża opłata stosunkowa w wysokości 5% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania. Jeżeli jednak wierzyciel wykaże, że przyczyna umorzenia postępowania egzekucyjnego wiąże się ze spełnieniem świadczenia przez dłużnika w terminie miesiąca od dnia doręczenia dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji albo z zawarciem w tym terminie porozumienia między wierzycielem a dłużnikiem dotyczącego sposobu lub terminu spełnienia świadczenia, opłata ta obciąża dłużnika. Jeżeli spełnienie świadczenia lub zawarcie porozumienia z wierzycielem nastąpiło po upływie miesiąca od dnia doręczenia dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji, obciąża go opłata w wysokości 10% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania.”;

– art. 48 § 3:

„Do wniosku, o którym mowa w ust. 1 [tj. wniosku dłużnika lub wierzyciela o obniżenie opłaty egzekucyjnej], stosuje się odpowiednio przepisy art. 767 i art. 767²-767⁴ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego”.

Jako wzorce kontroli skarżąca powołała:

– art. 64 ust. 1 i 2, art. 31 ust. 3, art. 32 oraz art. 2 Konstytucji w odniesieniu do art. 29 ust. 1 u.k.k.;

– art. 176 ust. 1 i 2, art. 78, art. 45 ust. 1, art. 32, art. 2 oraz art. 7 Konstytucji wobec art. 48 ust. 3 u.k.k.

3. Trybunał Konstytucyjny przypomina, że ocena dopuszczalności merytorycznego rozpoznania analizowanej skargi konstytucyjnej nie może odbywać się bez uwzględnienia okoliczności stanu faktycznego poprzedzającego jej wniesienie. Merytoryczne rozpoznanie skargi konstytucyjnej jest bowiem możliwe jedynie po wykazaniu przez skarżącego minimalnej staranności w trosce o zabezpieczenie swoich interesów prawnych. Skarga konstytucyjna – co wymaga szczególnego podkreślenia – nie może być wykorzystywana jako instrument służący korygowaniu zaniedbań popełnionych w postępowaniu poprzedzającym jej wniesienie (zob. np. postanowienia TK z: 17 marca 1998 r., sygn. Ts 27/97, OTK ZU nr 2/1998, poz. 20; 16 października 2002 r., sygn. SK 43/01, OTK ZU nr 5/A/2002, poz. 77; 3 lipca 2007 r., sygn. SK 4/07, OTK ZU nr 7/A/2007, poz. 83; 13 stycznia 2011 r., sygn. Ts 301/09, OTK ZU nr 1/B/2011, poz. 65; 27 maja 2014 r., sygn. Ts 124/13, OTK ZU nr 1/B/2015, poz. 21; 22 lipca 2014 r., SK 28/12, OTK ZU nr 7/A/2014, poz. 87; 9 stycznia 2017 r., sygn. Ts 185/16, OTK ZU nr B/2017, poz. 120; 17 grudnia 2018 r., sygn. Ts 190/17, OTK ZU B/2019, poz. 63 oraz 25 marca 2021 r., sygn. Ts 153/20, OTK ZU B/2021, poz. 181). Trybunał podziela przy tym stanowisko Sądu Najwyższego, że „winą strony (jej przedstawiciela lub pełnomocnika procesowego) w znaczeniu procesowym jest nieprzykładanie staranności i troskliwości w tym wysokim stopniu, jakiego wymaga z natury rzeczy prowadzenie procesu, oraz nieprzestrzeganie wszelkich potrzebnych i możliwych środków ostrożności dla dopełnie-

nia w terminie czynności procesowej, jeżeli wskutek tego czynności procesowej nie dokonano w terminie, a z okoliczności przypadku wynika, że przy zachowaniu tej staranności i ostrożności strona dopełniłaby tej czynności w terminie” (zob. postanowienie SN z 16 stycznia 2013 r., sygn. akt II CZ 150/12, „Legalis”; por. też postanowienia TK z 15 listopada 2013 r. i 4 lutego 2015 r., sygn. Ts 193/12, OTK ZU nr 1/B/2015, poz. 9 i 10).

W stanie faktycznym poprzedzającym wniesienie analizowanej skargi konstytucyjnej skarżąca (zastępowana przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego w osobie radcy prawnego) wniosła o wszczęcie egzekucji z nieruchomości dłużnika. Została wezwana przez komornika sądowego do uiszczenia zaliczki w łącznej kwocie 1760,50 zł, na którą składały się: opłata sądowa za wpis do księgi wieczystej (100 zł), koszty biegłego (1600 zł) oraz koszty korespondencji (60,50 zł). W wezwaniu określono skarżącej termin siedmiu dni na uiszczenie zaliczki pod rygorem odmowy dokonaniaawnioskowanych czynności oraz pouczone o możliwości złożenia do sądu skargi na tę czynność komornika. Wezwanie komornika sądowego zostało doręczone pełnomocnikowi skarżącej 2 stycznia 2020 r. Z materiału procesowego zgromadzonego w niniejszym postępowaniu oraz tego, co przyznała sama skarżąca, wynika, że w okresie pomiędzy 2 stycznia a 13 października 2020 r. (czyli doręczeniem wezwania komornika a wydaniem przez niego postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego) skarżąca: po pierwsze – nie wykonała wezwania komornika, po drugie – nie zaskarżyła tego wezwania do sądu, a po trzecie – nie zainicjowała względem komornika żadnych innych czynności procesowych, które – jak sama to ujęła w piśmie procesowym – „rozważała” podjąć odnośnie do poszukiwania majątku dłużnika.

Niezrozumiałe jest zachowanie podmiotu zastępowanego przez profesjonalnego pełnomocnika, które polega – z jednej strony – na kontestowaniu merytorycznym wezwania komornika z 17 grudnia 2019 r., a z drugiej – niekwestionowaniu tej czynności komorniczej w przepisanej prawem formie. Tym bardziej nabiera to znaczenia, gdy:

- komornik miał wszcząć egzekucję z nieruchomości dłużnika, którą wskazała sama skarżąca jako wierzyciel;

- obowiązujące przepisy postępowania egzekucyjnego nie przewidują wydawania przez organ egzekucyjny osobnych postanowień o odmowie wykonania wnioskowanej czynności egzekucyjnej;

- w świetle jednoznacznie sformułowanej przesłanki w art. 824 § 1 pkt 4 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.; dalej: k.p.c.), jeżeli wierzyciel (czyli *in casu* skarżąca) w ciągu sześciu miesięcy nie dokonuje czynności potrzebnej do dalszego prowadzenia postępowania, to postępowanie egzekucyjne podlega umorzeniu.

W tym stanie rzeczy należy uznać, że to nie zaskarżone art. 29 ust. 1 i art. 48 ust. 3 u.k.k. *ipso iure ac in abstracto*, a zaniedbania procesowe ze strony skarżącej (a ściślej: jej profesjonalnego pełnomocnika) doprowadziły do niekorzystnego ukształtowania położenia prawnego skarżącej. Okoliczność ta pociąga za sobą odmowę nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK.

4. Niezależnie od powyższego konieczne jest osobne odniesienie się przez Trybunał do zarzutu naruszenia konstytucyjnej zasady dwuinstancyjności postępowania oraz prawa do sądu przez art. 48 ust. 3 u.k.k. Zdaniem skarżącej kontrola instancyjna postanowienia wydanego w następstwie wniesienia skargi na czynność komornika powinna być sprawowana nie przez równoległy skład orzekający tego samego sądu rejonowego, lecz przez sąd wyższej instancji. Nie wchodząc w tym miejscu w ocenę zasadności tego stanowiska, należy jednak zauważyć, że „w procedurze inicjowanej skargą konstytucyjną przedmiotem badania Trybunału Konstytucyjnego może być bowiem jedynie norma, na podstawie której wydane zostało orzeczenie lub decyzja naruszająca konstytucyjne prawa lub wolności (zob. np. postanowienia

TK z: 13 listopada 2007 r., sygn. SK 40/06, OTK ZU nr 10/A/2007, poz. 137; 18 kwietnia 2005 r., sygn. Ts 176/04, OTK ZU nr 3/B/2005, poz. 134; 5 stycznia 2001 r., sygn. Ts 83/00, OTK ZU nr 4/2001, poz. 91). Artykuł 79 ust. 1 Konstytucji nie gwarantuje możliwości kwestionowania każdego przepisu kształtującego sytuację prawną skarżącego, ale jedynie takiego, który stanowił podstawę normatywną orzeczenia. Skarga konstytucyjna nie może zmierzać do inicjowania postępowania o charakterze abstrakcyjnym (zob. postanowienie TK z 6 lipca 2005 r., sygn. SK 25/03, OTK ZU nr 7/A/2005, poz. 83). Innymi słowy: aby uznać skargę konstytucyjną za dopuszczalną, musi występować ścisła relacja (związek) pomiędzy treścią orzeczenia, zaskarżonym przepisem aktu normatywnego a postawionym zarzutem niezgodności tego przepisu z określoną normą konstytucyjną” (postanowienie TK z 10 lipca 2014 r., sygn. Ts 224/12, OTK ZU nr 5/B/2014, poz. 385). Zakwestionowany przez skarżącą art. 48 ust. 3 u.k.k. odsyła jedynie do wskazanych tam przepisów k.p.c. w zakresie rozpoznania wniosku dłużnika lub wierzyciela o obniżenie opłaty egzekucyjnej. Przepisem, który ustanawia tzw. instancyjność poziomą, którą kwestionuje skarżąca, jest natomiast art. 767⁴ § 1¹ k.p.c., który – jak wynika z oświadczenia na s. 3 pisma procesowego wniesionego do TK 27 lipca 2021 r. – nie został uczyniony przedmiotem zaskarżenia w niniejszej sprawie. Ponadto skarżąca nie legitymuje się orzeczeniem, które – w świetle wiążącego stanowiska w postanowieniu pełnego składu TK z 10 marca 2015 r., sygn. SK 65/13 (OTK ZU nr 3/A/2015, poz. 35) – potwierdzałoby *in concreto* niedopuszczalność kontroli dewolutywnej, tj. prawomocnym postanowieniem o odrzuceniu zażalenia wniesionego do sądu okręgowego. Z tych powodów należało odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej w zakresie odnoszącym się do zarzutu niezgodności art. 48 ust. 3 u.k.k. z art. 176 ust. 1 i 2, art. 78 i art. 45 ust. 1 Konstytucji – na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK

W tym stanie rzeczy należało postanowić jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącej przysługuje prawo do wniesienia zażalenia na niniejsze postanowienie w terminie siedmiu dni od daty jego doręczenia.